

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

2009/1 BSF 249 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om fordeling af elever og fastsættelse af kapacitet på gymnasierne

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 25. maj 2010 af Nanna Westerby (SF), Ole Sohn (SF), Christine Antorini (S), Per Husted (S), Kim Mortensen (S), Marianne Jelved (RV), Anne Marie Geisler Andersen (RV), Margrethe Vestager (RV), Johanne Schmidt-Nielsen (EL) og Per Clausen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om fordeling af elever og fastsættelse af kapacitet på gymnasierne

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag, der sikrer en kapacitets- og fordelingsmodel på gymnasierne som skitseret nedenfor. Til det formål nedsættes der i hver region et kapacitets- og fordelingsudvalg.

Kapacitets- og fordelingsudvalgene skal bestå af repræsentanter for områdets skoler og et antal folkevalgte repræsentanter for det pågældende områdes regionsråd.

Lovforslaget skal imødekomme ønsket om at udvikle selvejet og samtidig bevare et geografisk bredt udbud af gymnasieuddannelse. Forslaget skal sikre, at gymnasierne bedst muligt kan bidrage til at opfylde de politiske målsætninger for ungdomsuddannelserne, ikke mindst at 95 pct. af en ungdomsårgang tager en ungdomsuddannelse.

Bemærkninger til forslaget

Der er udbrudt åben krig mellem en række gymnasier om kapacitet og fordeling af elever. Seks gymnasier vil have helt frie muligheder for at vælge, hvilke og hvor mange elever de vil optage. Rektorerne for de seks gymnasier skriver i en henvendelse til undervisningsministeren: »Markedet skal kunne belønne kundetilfredshed og straffe det modsatte, og retten til at gå konkurs er en nødvendig del af denne styringsteknologi.« På den anden side har Rektorforeningen samlet foreslået klarere regler, der lægger op til en højere grad af styring af fordeling og kapacitet.

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at der skal ske en ændring af de nuværende regler. Reglerne er i dag uklare (som det også påpeges af gymnasierektorerne), fordelingsudvalgene er nogle steder svækkede, og flere gymnasier bruger allerede i dag deres profil til at sortere i elever. Samtidig får gymnasierne nu med bygningsovertagelsen mulighed for at bygge til. Det giver yderligere vækst til de mest populære gymnasier på bekostning af gymnasier i udkantsområder og i mere uddannelsesfremmede områder.

Forslagsstillerne vil ikke overlade udbud af uddannelse til markeds kræfterne. Der må og skal være et vist omfang af politisk styring af det samlede uddannelsesstilbud af hensyn til 95-procents-målsætningen og af hensyn til en effektiv og rationel udnyttelse af ressourcerne.

Et markeds- og konkurrencebaseret system tager ikke geografiske og sociale hensyn. Der er langt færre udfordringer forbundet med at drive uddannelser i Rungsted end i Ishøj, hvor mange elever skal bruge ekstra hjælp og måske ender med at droppe ud, eller i Nakskov, hvor et tyndtbefolket opland giver spinkelt elevgrundlag og små hold. For at sikre uddannelsesudbud også i f.eks. landets udkantsområder, skal der ske ændringer i forhold til kapacitet og fordeling af elever. Ellers vil gymnasier med lav søgning være tvunget til at dreje nøglen om til skade for de potentielle elever, der bor her.

Hvis ikke Folketinget indfører en større grad af styring af kapacitet og fordeling, kan det give problemer på flere fronter:

- Med hensyn til at sikre eleverne et varieret udbud af studieretninger. Dette kræver, at der er en jævn fordeling af eleverne, og at gymnasierne kan få sikkerhed for, at de (trods udbud af færre studieretninger) kan opretholde en vis kapacitet.
- I forhold til Danmarks udkantsområder, som let bliver drænet for uddannelsesinstitutioner, hvis større og centrale gymnasier får mulighed for at optage og udvide på bekostning af mindre gymnasier. Vi ved, at manglende uddannelsesudbud i nærområdet resulterer i, at færre elever tager en uddannelse.
- I forhold til ønsket om en effektiv anvendelse af lokale kapacitet. Det er ikke rationel kapacitetsudnyttelse, hvis et gymnasium bygger ud/lejer lokaler, mens nabogymnasiet har ledig kapacitet.

Fordelings- og kapacitetsudvalgene skal beskæftige sig med følgende:

Optagelseskapacitet

Optagelseskapaciteten for det enkelte gymnasium fastsættes (som nu) af gymnasiets bestyrelse og indberettes (som nu) til de allerede etablerede forpligtende samarbejder. Kapacitets- og fordelingsudvalgets opgave er at koordinere fastlæggelsen af kapaciteten forud for selve elevoptagelsen. Målet med koordinationen er at sikre, at der er tilstrækkelig kapacitet til det antal unge, der ønsker en gymnasial uddannelse, og at der etableres enighed i regionen om fastsættelsen af institutionerne imellem. Når dette er opnået, underrettes ministeren om kapacitetsfastsættelsen for de enkelte gymnasier.

I de situationer, hvor der er uenighed mellem institutionerne, og hvor kapacitets- og fordelingsudvalget efter at have gennemført forhandlinger med de involverede parter ikke kan nå til enighed, indberetter udvalget de fremsatte ønsker og synspunkter til ministeren, som herefter træffer endelig afgørelse om kapacitetsfastlæggelsen.

Udvalgene skal i deres arbejde blandt andet være opmærksomme på, at det enkelte gymnasiums ret til

at fastsætte sin kapacitet og at foretage store bygningsudvidelser muliggjort af bygningsselvejet ikke fører til, at et andet gymnasium bliver lukningstruet på grund af svigtende elevtilgang.

Elevfordelingen

Fordelingen af elever på de enkelte gymnasier organiseres med udgangspunkt i et nationalt, it-understøttet fordelingssystem, som på sigt bør omfatte alle de gymnasiale uddannelser. Systemet baseres på to fordelingskriterier: skolevalg (inkl. uddannelsesvalg og studieretningsvalg) og transporttid (alternativt afstand) mellem ansøgers bopæl og skolen.

Kapacitets- og fordelingsudvalget afgør ud fra geografiske og lokale forhold, hvordan elever, som ikke har fået nogen af deres skoleønsker opfyldt, skal fordeles på de skoler, som har overskydende kapacitet.

Kapacitets- og fordelingsudvalgene kan efter beslutning i de forpligtende samarbejder pålægges andre opgaver, f.eks. at fastlægge retningslinjer for elever med særlige sociale problemer eller procedurer for elevflytninger efter skolestart.

Beslutningsforslaget tager udgangspunkt i Gymnasieskolernes Rektorforenings og Gymnasiernes Bestyrelsesforenings oplæg fra januar 2010 til ny model for optagelseskapacitet og elevfordeling.

Skriftlig fremsættelse

Nanna Westerby (SF)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om fordeling af elever og fastsættelse af kapacitet på gymnasierne.

(Beslutningsforslag nr. B 249).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.